

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ
priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos
instructa**

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

Mulierum commoratio, maxime cum clericis & monachis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54834)

MVLIERVVM COMMORATIO MAXI-
ME CVM CLERICIS ET MONACHIS.

Remedia contra Mvl. Commorat.

- I. R E M E D.** Considera sacrarum litterarum testimonia. Primò enim
- Prou. 2. 16.** absterrent nos à societate mulierum : Vt in prouerbis Salomonis, si intraueris, aiunt, sapientia cor tuum, consilium custodiet te, vt erudis à muliere aliena, & ab extranea, que molit sermones suos, & pacti Dei sui oblita est, inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad inferos semita ipsius. Et Ne attendas fallacia mulieris, fauus enim distillans labia meretricis, & nitidus oleo guttur eius, venisima autem bellius arma quasi absinthium, & acuta quasi gladius biceps. Et iterum. Confersa fili precepta patris tui, custodiant te à muliere mala & à blanda lingua extranea. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius : pretium enim scorti vix est vnus panis. Et in Ecclesiastico. Non des mulieri potestatem anime tue, & virtutem tuam, & confundaris. Ne respicias mulierem multitalam, ne forte inclinet te in laqueos illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizet in decore illius. Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne se des omninò, nec accumbas cum ea super cubitum ne forte declinet cor tuum in illam, & sanguine tuo labaris in perditionem. 2. delictibunt nequitiam mulierum. Vt in Ecclesiastico. Non est caput nequitiæ super caput colubri, & non est ira super iram mulieris. Commorari leoni & dracon placebit, quam habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius, & obcecat vultum suum tanquam visus, & quasi saccum ostendit. Breuius omnis malitia super malitiam mulieris. Etrursus. Sicut boum iugum, quod mouetur, ita & mulier nequam, qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnosceatur. Ab omni reuerentia oculorum eius caue, & ne mireris, si te neglexerit. Et iterum. In malis mulierum noli commorari de vestimentis enim procedit tineas, & à muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri, quam mulier benefaciens, & mulier, confundens in opprobrium. Et in prouerbis Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant, aut ambulare super prunas, vt non comburantur planta eius sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mundus, cum retinuerit eam. Quomodo autem mulier adolescentem in laqueos suos induat, paulo post ibidem prolixè declaratur.

II. R E M E D I V M. Considera S. Patrum sententias. Ac imprimis D. CYPRIANVS in libro de singularitate Clericorum asserit diuina reuelatio-

relatione se cognouisse, ne clerici cum feminis commorentur. *Quia*, inquit, nunc de feminarum commoratione vulgariter inter vos quidam ignominiose deuoluit sunt, etiam de hac re specialiter uobis Domini correptionem scribere compulsum sum, qui miserum me pro uestra negligentia cum seueritate conueniens, mandare precepit, ne clerici cum feminis commorentur. Et licet hac admonitio sola litterarum mearum auctoritate sufficeret, tamen ne somniantorem irrideat quisquam sicut Ioseph fratres irriserunt, scripturarum addimus firmitatem, ut omnes sciant hoc etiam modo per reuelationem Dominum iudicare, quod litteris cognoscitur, ante iussisse. His uerbis inchoat librum, terminauit autem hunc. Perditionis mediatio est, frequentatum inter mulieres celebrare processum: de qua re nobis Salomon moderamen imposuit dicens. In medio mulierum noli assiduas esse. Sic igitur ambulate, sic agite, ut semper in clericis Ecclesia senatus candidus constet. Seueritas in uobis circa feminas uigeat, auctoritas polleat, vigor teneatur, grauitas ueneretur. Ut semel omnia colligamus ad clausulam, breuiter in re legimus uobis, quod ad copiosam plenitudinem religens Paulus Apostolus insinuat. De cetero fratres, quaecumque sunt uera, quaecumque pudica, quaecumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bona fama, si qua uirtus, si qua laus discipline, hac cogitate, qua accepistis & didicistis, & audistis, & uidistis in me. Hac agite, & Deus pacis & dilectionis erit uobiscum? Amen. S. BASILIUS in admonitione ad filium spirituales. Ab aspectu nefando auerte oculos tuos, & ne delesteris pulcherrimum uultibus feminarum, ne per talem oblectationem uelima exoluit suppellectilia. Memento cui dedicasti membra tua, & ne commisceas illa meretricibus. Reflette amorem ab amore mulieris, neque ab amore Domini te amor excludat. Non te similes simpliciter accelerare ad uirginum donum, nec uelis cum eis uiri longis & otiosis fabulis, ne per plurimas sermocinationes uerorumque mens polluatur. Si ad feminarum domus impetunt accesserit clericus, uel monachus, ut uirgo patiatur huiusmodi introire ad se, statim immutans pristinam dignitatem, & quod Domino pollicenti sunt sua uoluntate amittunt. Nec enim potuerunt huiusmodi mansorem in se Domino preparare, sed desolabuntur ut lignum aridum. B. EPHRAEM in Doctrina varia. Non decet monachum ullam habere cum femina societatem: ad eam uero qua uirginitatem proficitur prorsus ne accesseris, siquidem nullus in te carnalis sensus uiget. Nam monachum inter epulas cum feminis uersari, idem est ac se in ignem proicere. Qui autem earum fugit consuetudinem, fugiat tanquam damna ex retibus, & uelut auis ex laqueo. Etenim sermone aduersis improbas mulieres. Christus ipse dicit in Euangelio. Qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Verè tremenda hac est admonitio, & multa uigilantia opus habet. Quid enim est mulier? Laqueus comptus, & homines in uoluptate illiciens, que splendida quidem facie, & excelso collo oculis annuit, & genis arridet, lingua uero dulciter canens uoce alios decipit, & sermone pellicit, &c. Quid est mulier? naufragium super terram,

C. Baron. ro. 11
s. Anal. Eccl.
probat esse genuinum. Cypri
partum.

Eccl. 42. 28

Phil. 42.

Rasid.

Ephr. tom. 2.

Matth. 5. 28.

Hier epist. 2.

Idem lib. 1.
Prou. 30. 15.

Chryf. hom. 14.

Eccli. 27. 22.

Aug. serm. 250.

Greg. lib. 11. ep.
41.

fons nequitia, thesaurus immunditia & malitia, morti fera conuersatio atque confabulatio, oculorum pernicies, aurium exitium, cordis speculum, iuuenum perditio, septrum inferni, & concupiscentia praeceptum. Quid est mulier? causa diaboli, requies serpentis, diaboli confectio, dolor inconsolabilis, caminus succensus, malitia incurabilis diurna confabulatio, hospicium lasciuorum, & officina demonum. &c. S. HIER., ad Nepotianum, de vita clericorum & Sacerdotum. *Hospicium tuum, rarè, aut nunquam mulierum pedes terant. Omnes puellas, & virgines Christi, aequaliter ignora, aut aequaliter dilige. Ne sub eodem tecto mansues: ne in praerupta castitate confidas. Nec sanctior David, nec Salomone fortior, nec Salomone potes esse sapientior, memento semper, quod paradisi columnam de possessione sua mulier eiecit. Et in Iouinianum. Illud vero quia taceat quod sub aenigmate scribitur. Sancti patres tres filiae erant dilectione dilectae: sed ista non saturauerunt eam: & quarta non sufficit dicere, satis est. Infernus est amor mulieris, & terra, quae non satiatur aqua & ignis exestuans, Non hic de meretrice, non de adultera dicitur: sed amor mulieris generat & accusatur, qui semper insatiabilis est, qui extinguitur accenditur & post copiam rursus inops est, animi uero virilem effeminat, & excepta passione, quam suscipit, aliud non sentit cogitare. B. IOAN. CHRYSOST. homilia de muliere mala ad varia loca Matthaei. Ego existimo nullam esse in hoc mundo bestiam comparabilem mulieri in male. Sed rursus uerbi de casti sermo est, non de bona & honesta. Quid enim inter quadrupedia animalia leone scitius? sed nihil ad hanc. Aut in serpentibus, quid dracone atrocius? sed ne hoc quidem iuxta mulierem malam & linguosam conferri potest. Nam & leo & draco in malo inferiores sunt. Testificatur huic sermone meo sapientissimus Salomon dicens. Cohabitare leoni & draconi melius est, quam cum muliere mala & linguosa. Et infra. Mulier impudens nemini parcat, non Leuitam honorat, non Sacerdotem reueretur, non Prophetam deserit. O malum omni malo perius mulier mala, siue illa pauper sit, siue diues; duplex malum est, si habeat facultates malitiae suae cooperantes: inleuabit vipera, immedicabile venenum. Scio ego & aspidem blandimentis incantantiu mitigari, & leones, & tygres, & pardos domita feritate mansuescere. Mulier mala, etsi inuicem patitur, et si honore accipiat, extollitur &c. B. AUG. in sermonibus de tempore. Contra libidinis impetum apprehende fugam si vis inuenire uictoriam. Nec tibi recurrendum est fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Unde fratres carissimi ab omnibus Christianis praecipue tamen clericis, siue monachis indigna & honesta familiaritas fugienda est, quia sine ulla dubitatione, qui familiaritatem non uult uitare si spectam, cito dilabuntur in ruinam. Sed forte negligens quisque & minus de anima sua salute sollicitus respondet & dicit. Ecce ego & familiaritatem habeo mulierum & extranearum, & tamen castitatis ornamenta custodio. Infelix est nimium periculum si ista presumptio. Multi enim dum se putabant vincere, uicti sunt. S. GREG. Chriftanto Episcopo Spoletano. Ex quorundam relatione cognouimus sacerdotes territorii. Nisi si cum mulieribus extraneis commanere. Pro qua re ualde nos fraternitas tua contristatos agnoscat: quae dudum talia, si tamen cognouit, minimè passa est coerceri. Sed quoniam*

nia n̄ precipimus Desensori ve hac debeat modis omnibus emendare. si quisquam ex eis in tali capitulo contumax voluerit apparere ad fraternitatis tue eum debent euocare iudicium. Ideoque sanctitati tue necessario duximus scribendum, ut si quos de sic. rdo. tibus ad tuam diocesim pertinentibus procaces inuenerit, admonitioni sacerdotali praemissa & si res ita exegerit, etiam & canonicam adhibens disciplinam de caetero emendare festinet.

III. R. E. M. Considera exempla eorum, qui occasione mulierum turpiter lapsi sunt, vel perierunt. Quae commemo at B. EPHRAEM in sermone aduersus improbas mulieres & iisdem verbis Chrysostrmus loco su praerato. Leones, inquit, in lacu Danielem veriti sunt, at Naboth & Zabel occiderunt. Cetero ventre suo Ionam seruauit: Dalila vero Samsonem septem crinibus capitis eius abscisa tradidit alienigenis. Dracones & effides ac bestiae cornuta Ioannem in eremo timuerunt. Herodis vero in comitio isum decollauit. Corui Eliam in monte suscitauerunt: at Izabel ipsam post beneficium pluuiae acceptum ad necem persecuta est. Et paulo post. Diabolus per mulierem a principio Adamum in paradiso peruerit, per mulierem castissimum Ioseph in carcere conclusit. Per mulierem Dauidem ad Vriam Hebraeum dolo occidentium concitauit. Per mulierem sapientissimum Salomonem ad praerandandum induxit. Per mulierem cunctos oppugnat, cunctos dedecorat, cunctos occidit. Similiter B. Hier. ad Eustochium, de custodia Virginitatis. Samson leone fortior, & saxo durior, qui & vnus, & nudus mille persecutus est armatos in Dalila mollescit amplexibus. Dauid secundum cor Domini electus, & qui venturum Christum sancto saepe ore cantauerat, postquam deambulans super tectum domus suae Bethsabee captus est nuditate, adulterio innoxit homicidium. Vbi & illud breuiter attende, quod nullus sit etiam in domo tutus aspectus. Salomon, per quem se cecinit isus sapientia, qui disputauit a cedro Libani vsque ad hispium, quae exiit per parietem, recessit a Domino, quia amator mulierum fuit. Et ne quis sibi de sanguinis propinquitate consideret in illicitum Thamar sororis Amnon frater exarsit incendium. IDEM ad Cresiphonem aduersus Pelagium scribens non dubitat affirmare & haereticas natas occasione mulierum. Simon, inquit, magus haeresim condidit, Helena meretricis aduersus auxilio. Nicolaus Antiochenus omnium immunditatum repletor ebrosos duxit femineos. Marcon Romam praenisit mulierem, quae decipendos sibi animos praepararet. Appelles Philomenem suarum comitem habuit doctrinarum. Montanus immundi spiritus praedicator multas Ecclesias per Priscam & Maximillam, notabiles & opulentas feminas primu atro corrupit, deinde haeresi polluit. Dimittam vetera, ad viciniora transiendam. Arius, vo orbem deciperet, sororem Principis ante decipit. Donatus per Africam, v: infelices quosque fuerentibus pollueret aquis, Luciliae opibus aduersus est. In Hispania Agape Elpidium, mulier virum, caecum caeca duxit in suam, successorem q sui Priscillanum habuit, Zoroastris magi studiosissimum, & ex mago Episcopum. cui tanta Gallia, non gente sed nomine, Germaniam huc illuc q currentem alterius & vicina haereseos reliquit haeredem. Nunc quae misterium iniquitatis

Ephr. tom. 1.
Chryst. hom. 14.
Dan. 6. 22.
3. Reg. 11. 13.
Ioan. 2. 1.
Iud. 16. 27.
Marc. 6. 27.
3. Reg. 17. 6.

Gen. 3. 4.
Gen. 39. 20.
1. Reg. 11.
3. Reg. 11. 7.

Hier. ep. 22.
Iud. 16. 15.
2. Reg. 11. 4.

Reg. 4. 11.

2. Reg. 13. 14.

operatur. Duplex sexus virum q. supplantas. Quod ad nostrum sæculum attinet
 LUTHERVS omnium hæreticorum parens, votis licet monasticis obstrin-
 ctus, non dubitauit sanctimoniam sibi matrimonio copula-
 ri. Cuius exemplum secuti sunt omnes, quotquot nunc Lutherani Mi-
 nistri, Caluiniani, Suenkfeldiani vel aliter, appellantur; summi calibatus
 hostes.

IV. R M E D I V M. Considera periculum, in quod se coniciunt
 clerici vel monachi, qui contubernio mulierum carere nolunt. *Qui car-
 tem amat periculum, in illo peribit*, ait Sapiens. Hoc autem cognoscere potes
 primum ex eo, quod SS. Patres couenienter cum S. Scriptura mulierem
 comparent cum leone, pardo, dracone, scorpione, colubro, vrsu, aliis-
 que ferocibus animalibus, quibuscum versari summum est periculum.
 S. Hieronymus in epistola quadam de vitando suspecto contuber-
 nio, ita scribit virgini cum clerico commoranti. *Quid tibi necesse est in ea
 versari domo, in qua necesse habes quotidie, aut perire, aut vincere? Quis unquam
 mortalium iuxta visperam securos somnos caput? quæ e se non percutiat, certe solli-
 citat. Securius est perire non posse, quam iuxta periculum non perisse.* Et B. CYP-
 R I A N V S de singularitate clericorum. *Nunquam securus cum thorsu-
 ro latro tenetur inclusus, nec intra vnâ caueam habitans cum lupo tuus est agnus.*
 2. liquet ex eo, quod Saluator noster apud Beatum Mathæum clarè
 denunciât, quisquis vel viderit mulierem ad concupiscendum eam
 iam moechatum esse eam in corde suo. Quomodo autem non sæpe vi-
 deat, qui cum ea commoratur, aut sæpe inuisit? *Sæpe numero*, inquit B.
 E P H R A E M in sermone de iudicio & retributione, *quis vestrum lasciuie
 mine prohibente mulierem aspexit, & cogitationem sceleris admisit, præterit illic.*
*Similis est ille caprea spiculo transfixa, quæ cum venatorum manus cuserit, sagittam
 tamen secum in teore gestans obiit.* Quod si tuus aspectus non sit lasciuus, non
 idcirco periculum euasisti. Frequenter enim mulier inspecta iactu ocu-
 lorum, inquit B. B A S I L I V S scribens in Isaiam, *sagittam planè exitalem emittit
 eiusmodi tandem obtinet rumor de basilisci natura, quæ dicunt solo aspectu corrumpere
 suos spectatores.* 3. periculum liquet ex eo, quod ne quidem coniugati
 nec alii seculares semper ab eo immunes sint. *Si illi*, inquit C Y P. *qui duo
 sunt in carne vna concreti tentationibus mutuis inuicem punguntur, quid facient bi
 qui in vna carne nec nati, nec iuncti sunt?* Et rursus. *Nunquam*, ait, *desideriis carnali-
 bus spiritum cessat infestare corpus humanum, quod Apostolus affirmat dicens. Caro con-
 cupiscit, inquit, aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. hæc enim inuicem
 aduersantur sibi, ut non quæcunque vultis, illa faciatis. Habes nunc carnem tuam, quæ
 superes semper. Quid tibi vis alteram velle conducere? Nemo super vnâ febrem cupit
 adhibere peiorem: neque aliquis super eius proprium tollit in super alienum, ne oneri-
 bus duobus oppressus vsque ad inferos demergatur.*

V. REM. Confira, qua in paradoxa sit excusatio eorum, qui pericula vel contemnant, vel quia sperant se ab eis immunes fore, vel quia iam dudum experti sint, se ab omni lapsu immunes fuisse. At ut fuerint à lapsu grauiori, an ideo à lasciuis oseulis, à choreis, quas illi vocant honestas, an ab omni petulanti contactu, an à cogitationibus impudicis? Certè S. Patres eam non admittunt. *Lubrica spes est*, ait B. Cyprianus, *que inter fomenta peccati saluari se sperat. Incerta victoria est, inter hostilia arma pugnare. Et impossibilis liberatio est, flammis circumdari, nec ardere. Quod Salomon non negat dicens. Quis alligabit in sinu suo ignem, vestimenta autem sua non comburet? aut quis ambulabit super carbones ignis, pedes vero non comburet? &c. Difficile quis venenum bibet, & vitet. Vprendum est dormienti in ripa ne cadat cum dicat Apostolus. Qui se putat stare, videat ne cadat. In hac parte expelet, plus bene timere, quam male fidere. Et virilis est infirmum se homo cognoscat, ut fortis existat, quam fortis videri velit, & infirmus emergat. Et S. BASILIVS in constitutionibus monasticis. Quod si quis dicat ex assiduo se cum mulieribus colloquio, congressuq; & conuictu non admodum ledi, hic sine dubio, aut maris natura particeps non est, & portentum est quoddam insolentissimum, & præter omnium opinionem admirabile & in vtriusq; sexus, ut ita dicam, consensu positum: cuiusmodi esse illos ferunt, qui nati Eunuchi sunt: siquidem hoc illis etiam velimus tribuere, quod nullo modo feminarum libidine moueantur. Et S. BERN. in Cantica. Cum femina semper esse, & non cognoscere feminam, nonne p^o est, quam mortuum suscitare? Quod minus est non potes, & quod maius est, vides credam tibi? Quotidie latus tuum ad latus iuencule est in mensa: lectus tuus ad lectum eius in camera, oculi tui ad illius oculos in colloquio, manus tue ad manus ipsius in opere, & continens vis putari? Ego ve sis, sed ego suspicione non careo. DICENT forte, humana quidem virtute id fieri non posse: Nemo enim potest esse continens nisi Deus dederit, posse tamen diuina & virtute, & gratia, quam quotidie in precibus implorent. Sed audiant quid respondeat B. CYPRIANVS. Custos nobis datus est spiritus, sed ut contraria declinantibus assistendo subueniat, non ut contraria eligentibus fauceat, nec ut voluntarios & pronos in aduersa confortet, sed ut ab aduersis nitentes separari confirmet. Nam quicumque pernicissis conatibus audet exercere virtutem, iuuamen non habet Spiritus sancti, qui neminem vult vitroneum virum fortem ad fraudulentas victorias coartari, nec protegit eum quinimo, sed deserit, quem periculis irruentem per illicitos euentos exquirere triumphos agnouerit, sicut ipse iam tunc per Salomonem locutus est dicens. Amans periculum in ipso periet. Ordine suo igitur, non nostro arbitrio virtus sancti spiritus ministratur, & secundum institutum eius valia, prosperantur. Va, qui per presumptionem aliquid faciunt, & non per Deum.*

VI. REMEDIUM. Considera, esto absit omne periculum, tamen non abesse scandalum. Vnde B. Bas. Verum quod ratio non dat, inquit, hec de-

Cyp. cit. l.

Matth. 18. 7.

Phil. 2. 4.
I. Cor. 10. 33.
Hier. ep. 47.Rom. 12. 17.
Bern. l. cit.

Matth. 5. 29.

Matth. 23. 17.

Cyp. l. cit.

mus nos in disputatione, posse videlicet aliquem existere, qui nullis libidinibus deturba-
 ratur. Verum et si hoc ipse sentit, qui quæso hoc ita esse, ceteris item facile por-
 rit persuadere? Porro quod quis nulla proposita utilitatis spe multitudinem scandali-
 zet, hoc ei arbitror non vacare periculo. Et B. CYPRIANVS. Si alicui tanta fiducia
 est de immobilitate propria firmitatis, saltem sollicitus reformidet, ne ipsi scanda-
 lum visibus alienis, sed terreatur voce Domini comminantis. Va, inquit, huic mundo
 ab scandalis: veruntamen, va homini illi, per quem scandalum venit. Si has Domini
 comminationes religioso corde metuiamus & reueremur, plus de aliis, quam de nobis ex-
 timefcamus periculum nostrum qui mutuis, testante Apostolo Paulo, utilitatibus ob-
 ligamur. Non quæ sua sunt, inquit, singuli cogitantes, sed quæ aliorum. Et iterum,
 Ne quod suum est querat, sed quod alterius. Et B. HIERON. Quod se dixeris. Et mihi
 sufficit conscientia mea: habeo Deum iudicem, qui mea vita est testis: non curo, quod
 loquantur homines. Audi Apostolum scribentem. Propidentes bona non solum coram
 Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Et S. BERN. Esto ut sis, continens, sed
 ego suspitione non carco. Scandalo mihi es, tolle scandali causam, quo te præbes verum,
 ut iactitas, Euangelij amulatorem. Qui scandalizauerit vnum de Ecclesia, nonne Euan-
 gelium condemnat illum? Et infra. Cohabitationem, si nescis, virorum & feminarum
 in iis qui vouere continentiam verat. Si non vis scandalizare Ecclesiam, eice feminam.
 Alioquin ex hoc vno cetera, quæ non adeo manifesta sunt, proculdubio credibilia sunt.
 Sed quo mihi, inquit, Euangelij loco monstras prohibitum istud? Euangelium appella-
 sit, ad Euangelium ibis. Si obedias Euangelio, non facies scandalum. Prohibet enim pla-
 ne Euangelium scandalum fieri, &c. Nam hoc mandatum habet ex Euangelio, non pat-
 cere nec proprio oculo scandalizanti se, non manui, non pedi, sed eruere illum, abscindit
 ista & proicere ab se. Si, inquit, Ecclesiam non audierit, se tibi sicut Libanus & pu-
 blicanus

VII. R E M E D. Considera pessimos effectus commorationis mulie-
 bris cum hominibus facris, & contra, optimos singularitatis. Hos graui-
 tate describit vnus B. CYP. his verbis. Respicite quanta mala contusatio purita-
 tatis huius acquirat, quæ non nisi corruptionem seminat, pullulat vitia, cupiditatem
 concipit, ignominiam parit, rabiem contrahit, porrigit furiam, lasciuiam paschi, petulan-
 tiam nutrit, casus exalcat, ruinas adificat, ripas eripit, precipitia instruit, periculis na-
 uigat, naufragiis velificat, perditione gaudet, interitum sinit, confisionem mercatur,
 thesaurizat opprobrium, criminationes exaggerat, accusationes inflammat, & caetera
 tim semel in factum glomerans numerosas indagines captiuorum, per infinita dedecorum
 multiplices mortes inuehit in perniciem perditorum. TOT itaque & tantas strages ca-
 lamitatis & pessime conuersationis, nemo prosernit, nemo calcat, nemo funestas, nisi
 singularis castitas sola, quæ munimen inuictum est sancti monia & expugnatio foris
 infamia, fortitudinis firmitas, & lasciuie secularis infirmitas, probitatis praesidium,
 & improbitatis excidium, anima victoria, & corporis præua, libertas gloriarum, &
 ferilitas criminum, pronuba sanctitatis, & repudium turpitudinis, sinceritatis indi-
 cium, & abolitio scandalorum, &c.

VIII. RE-

VIII. REMED. Considera dignitatem status Ecclesiastici, & monasticii, quamq̄ dedecet in eorum domiciliis exercitia muliebria videri. Hoc anudotum non omisit idem Cyprianus, *Contenti estote*, inquit ad Clericos, *singularitatem laboriosam pro pudore seruando potius sustinere, quam sine labore ad dedecus peruenire. Contemplamini, quid sit populo sancto praesse, & considerate quid sit diuinis sacramentis insistere. Altaribus placere debent, qui de altaribus viuunt, & talis conuenit cura sinceritatis sacratis, qualia sunt sacra ipsa, quibus exhibent officia se uirtutis: ne circa Dominum offendant ipsi, quod tractant, aut circa populum incipiant impedire, quod predicant. Propter quod Paulus Apostolus sic testificatur. Et o-*

mnis, inquit, sustinemus, ne quod impedimentum demus Euangelio Christi. Et iterum, Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum. Hanc igitur institutione vobis quam plurimum laborandum est, de iis, quibus ad manifestandam grauitatem singularitas magis quam pluralitas testis vera est. Et multo ante. Quando libera non est simplex reuerentia, quid illic geritur, ubi libertatis sumit mulier in contubernialitate constantiam, quando in domesticis negotiis, nunc lacertos ac femora lanificis operibus nudat, nunc aestuans detegit membra, nunc fatigata iactatur, aut in risum aliquando dissoluitur? nunc blanditias exhibet & quod est venenosius super cuncta psallere delectatur, aut canere? cuius cantu tolerabilis est audi. e. basilijscum sibilantem. Contra quam Salomon sic nos cautos efficit dicens. Cum saltatrice noli assiduus esse, nec audias illam, ne forte disperdas in efficaciam illius. Taceo reliqua, quae magis pudenda sunt, quam dicenda. Et CHRYS. in sermone contra clericos qui forores adoptiuas secum habent. Quale est si in domum viri solitarij itur, videre calceos muliebres suspensos, & cingula & mitras, calathiferos, & circulos, & pellines, & fusa & alia, quae particulatim omnia numerare non datur. Sin autem ulterius de his quos feceris, plurimus est risus. Primum quidem in puellarum tanta turba solue paciscitur, quasi chorales in orchestra, qui in choro mulierum saltantium concinit, quo quid turpius & inhonestius? Deinde disrumpitur tota die familiaribus succensens obres quae ad mulieres spectant, &c. multa.

Cyp. l. cit.

1. Cor. 9. 12.

2. Cor. 6. 3.

Eccli. 9. 4.

Chryf.

C. Nic. can. 3.

C. Carth. 3. c. 17.

C. à nobis, de

cohab. cl.

Possid. in. vita

626.

IX. REMED. Considera, etiam si canones Ecclesiastici, ex Concilio Niceno, Carthaginensi & aliis, clericis indulgent cum quibusdam mulieribus commorationem, ut cum matre, auia, amita, matertera, fororibus filiabus fratrum aut fororum, earumque similibus, (in quibus naturale fedus, ut loquitur INNOCENTIVS III, nihil permittat sani criminis suspicari) tamen & consultius esse ab omni femineo contubernio, quoad fieri possit abstinere, exemplo D. AVGVSTINI de quo POSSIDIVS ita scribit. *Feminarum intra domum eius nulla vnquam conuersata est, nulla mansit, nec quidem germana soror, quae vidua Deo seruans multo tempore usque in diem ubi us suae praesepia ancillarum Dei vixit. Sed neque patris sui filia, & fratris sui filia, quae pariter Deo seruiebant: quas personas sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt. Dicebat verò, quia etsi de sorore, & nepotibus secum commorantibus nulla nasci*

Ita possid.

Greg. 1. 7. ep. 39.

possit mala suspicio, tamen quoniam illa persona sine aliis necessariis secumq. manentibus feminis esse non possent, et quod ad eas etiam aliae à foris intrarent, de his posse offendiculum aut scandalum infirmioribus nasci, et illas, qui cum Episcopo, vel quolibet clerico forte manerent, ex illis omnibus feminarum personis vna commorantibus, aut aduentantibus tentationibus humanis posse perire, aut certe malis hominum suspicionibus pessimè diffamari. Ob hoc ergo dicebat nunquam debere feminas cum seruis etiam castissimis in vna manere domo. IDEM consuluit multis B. GRÆG. in epistola ad Romanum defensorem & alios. Si qui, inquit, Episcoporum quos commisit tibi patrimonii finis includit, cum mulieribus degunt, hoc omnino compescas, et de cetero eas illic habitare nullo modo patiaris, exceptis cis, quos sacrorum canonum censura permittit, id est, matrem, amatam germanam, et alias huiusmodi, de quibus prauum non possit esse suspicio. Melius tamen faciunt, si etiam à talium se cohabitatore contineant. Nam legitur quod Beatus Augustinus nec cum sorore habitare consenserit, dicens. *Quae cum sorore mea sunt, sorores meae non sunt.* Docti ergo viri cauere magna ratio debet esse instructio. Nam incauta praesumptio est, quod fortis pauet, minus validum non timere, sapienter enim illicita superat, qui didicerit etiam viri non concessis. Sic B. HIERONYMVS Rustico monacho suadet, ne vel matri cohabitaret.

Hier. ep. 4.

Cyp. l. cit.

X. R E M E D. Considera, quid SS. Patres faciendum consuluerint, cum necessitas incidit ad eundi feminas, siue clerico siue monacho. B. CYPRIANVS ita loquitur. Sunt equidem necessitates aliae, quae nos quoque priuati feminas videre compellant, sed etiam ipsi diuini operis vel praecipi imperant efficiam, ut visitemus, ut solatia praebeamus, ut hortamenta vitae salubriter intinemus: nec tamen et in his officiis minor cura agenda est pro moribus nostris, ut clarificent in nostra operatione indicia puritatis. Seueritas non desit, quae sub clerico feminam possit astringere, ut ipsam consolationem nostram suscipiat cum tremore, et ita sentiat visitationis afflictum, ut clericum veneretur. Ac ne tardius sit euagari per singula totum quicquid agimus, honestum esse potest, si semper in nobis signa honestas elabceant, sicut Paulus Apostolus vniuersa complexus est dicens. Omnia vestra honeste fiant. Et sub finem. Si quis autem modo profectio cogente, apud fratres, vel apud extraneos hospitatur, ubi mulieres inter sunt, omnino se ardeat, ne passibilitate aliqua vitetur. Semotus ac secretus Deo vacet et sibi, ne intus capiatur à diabolo, et qui fortis capti non potuit, apud suos cadat. Qui hostes effugit, ad tempus pro salutaribus carissis procedat ad faciem, et iterum discedere de conspectu festinet. Vbi que gustanda est cum mulieribus, non continuanda praesentia, sed quasi transiunt exsibenda est accessio quodammodo fugatina. S. BASILIUS in constitutionibus monasticis. Danda est opera, ut si fieri possit mulierum colloquia congressus que funditus fugiamus. Sin id non possit, in eo enitendum est certe, ut quam rarissima illa, et quam breuissima fiat: neque id ex odio sexus, apage, neque ut qui cognationem illarum abregeamus: quin potius earum etiam patrocinium suscipiamus, et c. congressum tamen desugiamus.

2. Cor. 14. 40.

Bas. c. 4.

mus, ne ex ipsarum aspectu in memoriam eius, cuius semel nuncium remisimus, libidinibus redire cogamur. S. AMBROSIVS de clericis liccauet. Viduam ac virginem in domos, nisi visitandi gratia, iuniores adire non est opus: & hoc cum senioribus, hoc est, vel cum Episcopo, vel si gravior est causa, cum presbyteris. Quid necesse est, ut demus secularibus obrectandi locum? Quid opus est, ut illa quoque visitationes crebra accipiant auctoritatem? Quid si aliqua illarum forte labatur? cur alieni lapsus subeas invidiam? Quam multos etiam fortes illecebra decepit? Quid nobis cum alienis domibus? Vna est domus, quae omnes capit. Illi potius ad nos veniant, qui nos requirunt. Quid nobis cum fabulis? Ministerium altaris Christi, non obsequium hominibus deferendum recepimus. S. HIERONYMVS ad Nepotianum. Si propter officium clericatus, aut vidua visitatur, aut virgo, nunquam domum solus introeas. Tales habeto socios, quorum contubernio non infameris. Solus cum sola, secreto & absque arbitrio vel teste non sedeat. Si familiaris est aliquid loquendum, habet nutriticem maiorem domus, virginem, viduam, vel maritatum: non est tam inhumana, ut nullum praeter te habeat, cui se audeat credere. De S. AVGVSTINO ita Possidius. Si forte ab aliquibus feminis, ut videretur, vel salutareretur, rogabatur, nunquam sine clericis testibus ad eas intrabat, vel solus cum solis nunquam est locutus, nisi secretorum aliquid interesset. In visitationibus vero modum tenebat ab Apostolo definitum, ut non nisi pupillos & viduas in tribulationibus constitutas visitaret. Et si forte aegrotantibus ob hoc peteretur, ut pro eis in presenti Deum rogaret, eis quoque manus imponeret, sine mora pergebat. Feminarum autem monasteria non nisi urgentibus necessitatibus visitabat.

Amb. offic. c. 20.

Hier. ep. 2.

Possid. in vita c. 26. & 27.

1. Tim. 5. Jac. 1. 27.

XI. REMED. Considera miserabilem exitum quorundam Clericorum qui in concubinato vitam traduxerunt. Vnum sit omnium instar, quod PETERVS Venerabilis Abbas Cluniacensis S. BERNARDI aequalis, suo tempore accidisse refert in libris miraculorum. APVD Castellum Liziniacum, inquit, quod in Pictonensi pago situm est, nuper quidam presbyter erat, qui sacerdotalis ordinis super caelestem dignitatem miserima vita conversatione deturpans, non ad animarum, quibus praerat curam, sed ad carnis suae voluptatem explendam sacro ministerio utebatur. Qui iuxta Prophetam lac gregis sui comedens, & eius se lanis operiens absque vlla spe aeternorum mercedibus mercenarii avidissime pascebatur. Mundissimam atque omnia mundantem CHRISTI carnem & sanguinem in altaris sacramento frequenter officio, non detractione sumebat, nec ab immundis tamen carnis operibus sese cohibebat. Cumque ut sus immunda multo tempore in caeno luxuria versaretur, & sui ipsius factoribus delectaretur, territus conscientiae malo (sicut aliquando & mali ad horam compunguntur) familiaritatem quorundam honorum virorum expetiit, & Abbati Bonauallis ac fratribus eiusdem monasterii se in amicitiam specietenus copulavit. Qui longo tempore cum de vitae emendatione commonentes, & ut seculo renunciaret assidue exhortantes, nihil ab eo impetrare praeter inanem spem aliquando potuerunt.

P. Cluniac. lib. 1. c. 27.

Ezech. 34.

Tit. 2. Nam

Nam libenter quae dicebant, audire se, fingens, & semper eos de conuersione sufficiens de societate sanctorum aliorum gloriabatur, nec admonitione, vel exemplis eorum à malis retraheretur. In his atque alijs perditis atque perdenda vita sua actibus perditis & obstinatione impietatis in die ira thesaurizans in morbum incidit, quo post aliquot dies ingrauescente ad extrema peruenit. Adierat eum visitationis gratia Prior tan dicti monasterii atque cum eo aliquantum dicitur spatium, ipso quoque rogante, permansit. Et ecce nocte superueniente, cum cunctis discedentibus solus lecto eius affideret, clamore terribiter eger ille ad Priorem cepit. Succurre, ita, succurre, ecce duo super omnem feritatem expauescendi Leones in me impetum faciunt hiantes ore ac ritu feruoris frustra discepturi me totum consumere volunt. Deprecare citò Dominum, ut ab his eripiar, antequam moribus eorum consumar. Dicebat haec & tremebat, ac velut dimoraturus fugiens timore defecto corpori vires addente, retro cedebat. Prior vero volentius ac gestus terrore turbatus, non sine multo & ipse timore erat: ad preces tamen ipsius necessitate impellente conuersus pro misero illo, ut poterat, Dominum exorabat. Quorante, mutata voce eger. Bene, inquit, bene: recesserunt cruces leles bestiae, & per orationem tuas iam ultra nosquam apparent. Et quia usque ad vltimum spiritum semper compos sui exiit, (nec ut quidam mortentium solent, vel in modico sensu in immutatus fuit) conuersus ad Priorem, loqui cum eo de quibuslibet veluti sanissimus cepit. Cumque iam de his, quam de alijs multa inter se verba conferrent, horae fere vnius spatium elapsurus inclamare longè terribilius, quam primo, exorsus est. En, inquit, en ignis de caelo torrens inundans descendit, & super hunc meum lectum veniens iam tam me in fuligulam usque comburet. Festina, adiuua, ora: si forte & ab hac morte eripi valeam. Et haec dicens manibus & brachijs opertoria subleuabat, eaque velut aliquid iuuare possent, insensibilibus ignibus turbatus opponebat. Sed ne quaequam: non enim corporalia regunt à spiritualibus incendijs te gere poterant, quem caelesti vindicta impia opera exponerent. Prior adaucto timore denique ad orationem conuertitur, & quantum in tali casu possibile erat, Domini misericordiam deprecatur. Illo, ut supra, oratione instante post paululum patiens gratulationis vocibus preces eius interrumpit dicens. Quiesce, iam ab igne tutus sum: nam dum super me, ut dixi, cum impetu descenderet, interceptus est lectus, usque ad quem ignis peruenit, sed cum transiit non potuit. Iam & ab isto periculo ceptus, oro ne à me discedas, quousque quis istorum finis futurus sit agnoscas. Tunc Prior qui tam timore, quam hesitatione necessitate recedere volebat, substitit, & ab oratione surgens rursus ei assedit. Cumque eum tantis reuerentibus anxium consolaretur, & vix ad hunc usque, ut prius, colloqueretur, subito a grotus ad insensibilia raptus obmutat. Prius raptum eum ab humanis intelligens rei exitum praesolabatur. Cum ecce post multam noctis spatium homo ad se rediit, & miserabiliter ingemiscens ait. Ha, ha, aliquid à me aeternum raptus sum: & heu miser, aeterna morte damnatus sum. Tractus sum horrendis tormentibus, igne inextinguibili cum diabolis & Angelis eius perpetuo cruciantibus. Ecce, ecce ignita sartago plena bullente adipe, quam coram me tormentorum minister detulerunt, eamque ad me figendum vinctaque succendunt. Et cum Prior orationem, sic

Iam his fecerat, tertio quoque incubuisset, ille ait. Cessa cessa pro me orare, nec pro illo
 vltra futigeris, pro quo nullatenus exaudieris. Priore verò dicente. Frater redi ad cor, et
 misericordiam, dum adhuc viuus, à Deo require: ille adiecit. Putas ait, me vt insanum
 loqui? Non insano, sed sana mente, quæ dixi confirmo. Et cucullam Prioris manu te-
 nens eum interrogauit. Nonne hoc, quod manu teneo, cuculla tua est? Quo respondente,
 est: adiunxit. Sicut hæc vestis cuculla est? et sicut hoc, quod mihi substratum est, palea
 est: sic et hoc, quod coram cerno, ignita sartago est. Et dum hæc loqueretur, gutta in-
 uisibilis ignis de illa, quam dicebat, sartagine exiens, in manum eius, Priore vidente,
 cecidit. Et mirabile dictu, cutem et carnem vsq. ad intima ossa consumpsit. Tum ille
 acricum gemitu En, inquit, indubia rei probatio. Nam sicut ista, quam vides, de sarta-
 gine prolapsa gutta carnis partem consumpsit: sic confestim totum me ignea vorago
 consumet. Priore ad ista stupente iterum dixit. Ecce sartagine istam ministri inferna-
 les propius afferunt, vt me in illam coniciant, iam namq. manus adaptant. Et post mo-
 dicum. Ecce lentem, in quod iaceo, vidis, concurrentes accipiunt, et me in ignitam sarta-
 ginem æternam fixuram proiciunt. Hoc velut vltimum valeo mox vt Priore, atq. his,
 qui ad hoc horrendum spectaculum conuenerant adiri, subtracta voce, ac reflexa terrence
 punientium Spirituum condemnatis spiritibus tradidit. Tante: vtò terror omnes inuasis-
 se, vt illico vniuersi susciperent, neque aliqui in domo, vbi cadaver mortis remanserat, re-
 manere audebant. Facto mane in domo cadaver sepulture manatum est. Post aliquos
 autem dies, cum ad vniuersos cives postros hæc tam terribilis fama peruenisset, rei veri-
 tatem probare volentes tumulum aperuerunt, atque fossam illam, qua in manu presby-
 tery adhue vniuersis gutta præiuncta damnationis fecerat, in mortui cadauere inuene-
 runt. Hæc Petrus. Plura huius generis, & vetustiora exempla habes apud
 P E T R V M Damiani Cardinalem tomo primo nuper edito; vt epistola
 tertia & octaua libri quarti, & 16. libri quinti.

V I D E Consuetudo praua. Exemplum malum Familiaritas nimia. Lu-
 xuria. Presumptio. Societas praua. Tentatio. Voluptas carnis.

MVNERVM CORRVPTELA.

Remedia contra munera corruptelam.

I R E M E D. Considera oracula Spiritus sancti de acceptione mune-
 rum, maxime si fiat à iudicibus, aduocatis & aliis iustitiæ patronis.
 Primò enim vetat hanc acceptionem, eo quod noxia sit accipienti. Vt in
 Exodo. *Nec accipies, inquit, munera, quæ etiam excæcant prudentes, et subuertunt* Exod. 23. 8.
verba iustorum. Et in Deuteronomio. *Non accipies personam, nec munera, quia* Deut. 16. 19.
munera excæcant oculos sapientum, et mutant verba iustorum. Et in Numeris. *Non* Num. 35. 31.

Tt 3 accipie-